

NAVOIY VILOYATI ZARAFSHON TUMADA 2021-2023 YILLARDA AMALGA OSHIRILGAN TASHABBUSLI BUDJETLASHTIRISH JARAYONI

Ne'mat Eshbayev Musurmon o'g'li

Sunnatullo Qarshiyev Asqar o'g'li

Ro'ziboy Xurramov Eson o'g'li

Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universiteti

"Moliya" fakulteti 80k-guruh talabalari

Annotatsiya: Navoiy viloyati Zarafshon tumani tashabbusli budjetlashtirish amalga oshirish mexanizmini 2021-2023 yillarning ko'rsatkichlari tahlil qilingan. Tashabbusli budjetlashtirish uchun yo'naltirilgan mablag'lar, amalga oshirilgan tadbirlar, "Fuqarolar tashabbusli jamg'armasi mablag'larining shakllanish manbalari, amalga oshirilgan loyihalar tarkibi tahlil qilingan

Kalit so'zlar: Tashabbusli budjet, loyihalar nomi, fuqarolar tashabbusi jamg'armasi, takliflar, yo'naltirilgan mablag'lar, ovozlar soni,

So'nggi yillarda mamlakatimizda byudjet ma'lumotlarining ochiqligi va shaffofligini yanada oshirish, byudjet mablag'larining shakllanishi va sarflanishi ustidan va jamoatchilik nazoratini kuchaytirish bo'yicha tizimli ishlar amalga oshirilmoqda.

Biz mamlakatimizda amalga oshirilayotgan tashabbusli byudjetlashtirish amaliyoti, mavjud holatni o'rganish uchun Navoiy viloyati Zarafshon tumani misolida 2021-2023-yillarda "Tashabbusli byudjet" loyihalari va ularning ijrosi yuzasidan olib borilgan ishlar bilan bog'liq ma'lumotlar bilan tanishib chiqdik.

1-jadval

Navoiy viloyati Zarafshon shahri tashabbusli budjetlashtirish uchun yo'naltirilgan mablag'lar miqdori¹ (ming so'mda)

T/r	Ko'rsatkich nomi	2021-yil	2022-yil	2023-yil
1.	Yil boshiga qoldiq		914 400	873 000.0
2.	Hisobot davrida "Fuqarolar tashabbusi jamg'armasi"ga o'tkazilgan mablag'lar		9 883 600	10 822 000.0

¹ <https://openbudget.uz/boards/reports>

3.	“Fuqarolar tashabbusi jamg‘armasi”dan tadbirlarni moliyalashtirish uchun yo‘naltirilgan		9 015 000	9 850 000.0
3.1.	Bajarilgan ishlar uchun xisobvaraqlardan moliyalashtirilgan mablag‘		6 952 427.5	5 614 400.0
3.2.	Hisobvaraqlardagi qoldiq		2 062 572.5	4 235 600.0
4.	“Fuqarolar tashabbusi jamg‘armasi”da qoldiq mablag‘		868 600.0	972 000.0

Izoh: Yil boshidagi qoldiq 2023-yildan ko‘ra 2022-yilda 41 000 ming so‘m ko‘p. Hisobot davrida “Fuqarolar tashabbusi jamg‘armasi”ga o‘tkazilgan mablag‘lar 2023 -yil 2022-yildan ko‘ra 938 400 ming so‘m ko‘p mablag‘ o‘tkazilgan. “Fuqarolar tashabbusi jamg‘armasi”dan tadbirlarni moliyalashtirish uchun yo‘naltirilgan mablag‘ ham 2023-yilda 2022-yildan 835 000 ming so‘m ko‘p. “Fuqarolar tashabbusi jamg‘armasi”da qoldiq mablag‘ ham 2023 yilda ko‘proq qoldiq mablag‘ qolgan.

2-jadval

Navoiy viloyati Zarafshon shahri tashabbusli budjetlashtirish natijasida amalga oshirilgan tadbirlar²

T/r	Tadbirlar nomi	Moliyalashtirilgan takliflar soni			Sarflangan mablag‘ (ming so‘mda)		
		2021-yil	2022-yil	2023-yil	2021-yil	2022-yil	2023-yil
Jami			42	12		9 015 000	9 850 000.0
1.	Hududiy ichki yo‘llar						
2.	Umumta‘lim maktablarini ta‘mirlash va jihozlash		23	2		3 715 000	1 100 000.0
3.	Maktabgacha ta‘lim muassasalarini ta‘mirlash va jihozlash		6	1		2 300 000	1 300 000.0
4.	Sog‘liqni saqlash muassasalarini ta‘mirlash va jihozlash		5	3		1 175 000	1 450 000.0
5.	Boshqa ijtimoiy soha muassasalarini ta‘mirlash va jihozlash			2			1 200 000.0
6.	Ichimlik suvi ta‘minotini yaxshilash						

² <https://openbudget.uz/boards/reports>

7.	Ko'cha chiroqlarini o'rnatish tadbirlari						
8.	Hududlarni tartibga keltirish (obodonlashtirish va ko'kalamzorlashtirish)		4			1 005 000	
9.	Boshqa tadbirlar		4	4		820 000	4 800 000.0

Izoh: 2023-yilda 2022-yilga nisbatan jami 30ta kam taklif g'olib bo'lgan. 2022-yil asosiy g'olib bo'lgan takliflar "Umumta'lim maktablarini ta'mirlash va jihozlash bo'lgan bo'sa 2023-yilda esa "Boshqa tadbirlar"dan bo'lgan takliflar ko'proq g'olib bo'lgan. Lekin 2023-yil takliflar soni kam bo'lsada 2022-yildan ko'ra ko'proq mablag' sarf bo'lgan (835 000 ming so'm).

3-jadval

Navoiy viloyati Zarafshon shahrida Fuqarolar tashabbusli jamg'armasi mablag'larining shakllanish manbalari³

Fuqarolar tashabbusi jamg'armasi mablag'larini shakllantirish manbalari		2021-yil	2022-yil	2023-yil
Shahar mahalliy budjeti tasdiqlangan umumiy xarajatlarning 5 foiz qismi miqdorida ajratilgan mablag'lar			6 370 400	7 902 000
Shahar mahalliy budjeti qo'shimcha manbalarning 30 fozi miqdorida ajratiladigan mablag'lar			2 567 200	1 643 000
Shu jumladan	Erkin qoldiq mablag'lari		501 900	728 000
	Daromadlarning hisobot choraklari yakunlari bo'yicha aniqlanadigan prognozdan oshirib bajarilgan qismi		1 756 000	915 000
	Jamg'armaga qaytarilgan mablag'		309 300	1433,8
Jami ajratiladigan mablag'lar			8 937 600	10 978 800

³ <https://openbudget.uz/boards/reports>

Izoh: “Shahar mahalliy budjeti tasdiqlangan umumiy xarajatlarning 5 foiz qismi miqdorida ajratilgan mabag'lar” 2023-yili 2022-yildan 1 531 600 ming so'mga ko'p mablag' ajratilgan. Shahar mahalliy budjet qo'shimcha manbalarning 30% miqdorda ajratiladigan mablag 2023-yili 2022-yildan ko'ra 924 200 ming so'mga kamaygan. Jami ajratilgan mablag'lar 2023 yilga kelib 2 041 200 ming so'mga ko'paygan.

4-jadval

Navoiy viloyati Zarafshon shahri tashabbusli budjetlashtirish natijasida amalga oshirilgan loyihalar tarkibi⁴

T/r	Tadbirning qisqacha mazmuni (sohasi)	Jami to'plagan ovozlar soni	Moliyalashtirish uchun ajratilgan mablag' miqdori (ming so'm)
2021-yilda			
1.	10- Maktabning 3ta kompyuter xonalarini kompyuter jihozlari bilan ta'minlash	1325	650 000
2.	1-maktab 5 ta tashabus yo'nalishlari va kadrlar salohiyatini oshirish bo'yicha zaruriy jihozlar bilan ta'minlash	748	100 000
3.	Zarafshon shahar MFY nomlarini ko'rsatib turuvchi Stella o'rnatish	416	28 600
4.	11-maktabning 2 ta informatika xonasini kompyuterlar bilan jicozlash	400	100 000
5.	BABM tashkil hududini sug'orish uchun yer osti qudug'ini tashkil qilish	265	40 000
2022-yilda			
1.	Zarafshon shahar Tibbiyot birlashmasida axoliga tibbiy xizmatni ya'nada sifatli olib borish zamon talablaridan kelib chiqan holda moddiy bazani rivojlantirish.	955	750 000
2.	Zarafshon shahar 12-umumiy o'rta ta'lim maktabining ta'mirtalab ahvolga kelgan hojatxona va kanalizatsiya tizimini ta'mirlash	883	300 000

⁴ <https://openbudget.uz/boards/reports>

3.	Zarafshon shahar 10-umumta'lim maktabining binosidagi hojatxona va kanalizatsiya tizimini mukammal ta'mirlash	587	300 000
4.	Muruntog' MFY hududida ichki ko'chalardagi ichimlik suv tarmog'ini ta'mirlash maqsadida zarur bo'ladigan quvur va boshqa materiallar sotib olish.	586	500 000
5.	Zarafshon shahar 12-kichik tuman hududi 13- maktab yonidagi piyodalar yo'lakhasi 172 m masofaga	556	65 000
6.	Shahar hududidagi mavjud daraxtlarni sug'orish tizimi uchun kerak bo'ladigan qisimlarni sotib ilish uchun.	543	600 000
7.	Zarafshon shahar O'zbekiston MFY hududiga tegishli Yoshlar bog'ida tunu kun ishlaydigan ko'chani tashkil etish uchun zaruriy qurilish materiallari sotib olish va ta'mirlash shlari uchun	519	300 000
8.	Zarafshon shahar "Barkamol avlod bolalar maktabi uchun moddiy-texnik bazasini mustaxkamlash maqsadida zamonaviy talablarga javob beradigan inventar, jihoz, o'quv-metodik qo'llanmalar va multimediyali vositalar bilan ta'minlash.	492	100 000
9.	14-maktabgacha ta'lim tashkilotining tom qismi tamirlash, Kanalizatsiya va suv quvurlarini almashtirish.	461	300 000
10.	15-sonli maktabgacha ta'lim issiqlik tizimini almashtirish xarajatlari uchun	443	600 000
11.	Zarafshon shahar MFY Abay 4-ko'cha aholisini toza ichimlik suvi bilan ta'minlash uchun suv quvurlari va unga ketadigan xarajatlar	414	70 000
12.	Shaharning markaziy o'yingihiga yer osti qudug'I o'rnatish	393	200 000
13.	5-maktabni ta'mirlamasdan qolgan eski 160 o'rini o'quv binosi eshik va deraza romlarini almashtirish, ta'mirtalab qismini ta'mirlash va zamonaviy ko'rinishga keltirish	385	320 000

14.	Dovgiztog' MFYi Investitsiya dasturiga kiritilmay qolgan ichki ko'chalarga ichimloik suvi bilan ta'minlash	384	50 000
15.	Dovgiztog' MFYI hududi ichki ko'chalarni tungi yoritish maqsadida yoritish moslamalari va boshqa zaruriy materiallar sotib olish uchun	367	40 000
16.	Tibbiyot Birlashmasini moddiy texnik bazasini rivojlantirish	1009	200 000
17.	12-maktab Informatika xonasini zamonaviy jihozlash	3755	300 000
18.	Zarafshon shahar 2-maktab Interaktiv doska kerak	2893	100 000
19.	Maktabnig moddiy texnik bazasini rivojlantirish	1432	200 000
20.	Zarafshon shahar 13-AFCHO'IM o'qtuvchilar xonasi uchun mebel jamlanmasi	1033	80 000
21.	13 ta ta'lim muassasiga 1 tadan 13 ta interaktiv sensorli panel elektron doska bilan ta'minlash	389	390 000
22.	13-AFCHO'I maktab fan xonalari uchun interaktiv doska	347	150 000
23.	Zarafshon shahar "borkamol avlod" bollalar maktabining ijaradan qaytarib olingan 6 ta xona va kirish qisimlarini jami 250 kv.m lenoliumni almashtirish	20	40 000
24.	Barcha ta'lim muassalarida karaoke kulublarini tashkil etish uchun maktablarni 1 tadan karaoke jihozlari jamlanmasi bilan ta'minlash kerak	246	280 000
25.	Xalq ta'limi bo'limiga qarashli Isuzu avtomobilini metan yoqilg'isi bilan jihozlash	131	35 000
26.	Zarafshon shahar 10-maktab Musiqa asboblari bilan ta'minlash	246	40 000
27.	Zarafshon shahar XTB ga qarashli 5-umumta'lim maktabiga jixozlar uchun takliflar	167	100 000
28.	Zarafshon shahar 13-AFCHO'I chet tili fan xonalari uchun lingafon jamlanmasi	163	90 000

29.	Zarafshon shahar SEO va JS bo'limiga laboratoriya jixozi	128	25 000
30.	Zarafshon shahar Barkamol avlod bolalar maktabi stol tennisi to'garagi uchun stol tennisi jamlanmasi	87	30 000
31.	Zarafshon shahar Barkamol avlod bolalar maktabi mikrafon, ovoz yozish jixozlari, kompyuter stollari, stol, stul, kompyuter	81	15 000
32.	Maktablarni musiqa asboblari bilan ta'minlash	212	30 000
33.	Tibbiyot birlashmasiga qarashli Yangi Zarafshon OSHPni joriy ta'mirlash	182	150 000
34.	Texnik suv olib kirish	290	50 000
35.	Navoiy viloyati Zarafshon shahar 3 umumta'lim maktabni jihozlash bo'yicha tashabus	1958	100 000
36.	Maktab hududini panjara bilan o'rash Murutou qo'rg'onida joylashgan 7-sonli maktabni	143	200 000
37.	Quduq qazib suv chiqazish uchun	141	200 000
38.	16-DMTT tom kesmini joriy ta'mirlash	139	500 000
39.	Daugiztau 6-umumiy o'rta ta'lim maktabda Kutubxona va to'garaklar uchun bino qurish	137	200 000
40.	Zarafshon shahar barkamol avlod bolalar maktabi ijaradan qaytarib olinga 6 xona va kirish yo'lakchalarining isitish tizimini mukkamal ta'mirlash	130	45 000
41.	14-sonli Davlat maktabgacha ta'lim tashkilotining Issiqlik tizimini joriy ta'mirlash va lenoliumni almashtirish	110	200 000
42.	DMTT tom qismini joriy ta'mirlash	85	500 000
2023-yilda			
1.	Zarafshon shahar Istiqlol mahallasida joylashgan Tibbiyot birlashmasiga zaruriy tibbiy apparaturalar sotib olish va moddiy texnik bazasini rivojlantirish.	2055	1 000 000 000
2.	Zarafshon shahar kasb-hunar maktabida o'quv amaliyoti darslarini o'tkazish maqsadida yengil konstruktsiyali	2002	1 000 000 000

	ustaxona binosini qurish uchun. (Hozirgi kunda ustaxona binosi mavjud emas).		
3.	Zarafshon shahar Alisher Navoiy MFY hududida joylashgan 1-sonli maktab hududidan chiqib ketmagan holda, 40X20 o'lchamdagi sun'iy qoplamali sport maydonchasini qurish.	1114	500 000 000
4.	Geolog mahalasida joylashgan 12-maktabning isitish tizimini ta'mirlash	1049	600 000 000
5.	Zarafshon shahar hududagi "Alisher Navoiy" MFY, sanoat hududlaridagi daraxt ko'chatlarini sug'orish tizimlarini yaxshilash maqsadida quvur va boshqa materiallar sotib olish uchun.	949	1 200 000 000
6.	Zarafshon shahar Giolog mahalasida joylashgan Tibbiyot kolledji binosini tamirlash va zaruriy qurilish materiallar ni sotib olish uchun.	869	200 000 000
7.	Zarafshon shahar hududidagi "Navro'z" MFY hududidagi daraxt ko'chatlarini sug'orish tizimlarini yaxshilash uchun quvur va boshqa materiallar sotib olish uchun.	817	1 000 000 000
8.	Sport maktabi 5-TIP sport majmuasi hududini ko'kamlashtirish uchun qudiq qazish.	705	200 000 000
9.	Xavfsizlik shahar kontseptsiyasu doirasida fuqarolar xavfsizligini ta'minlash maqsadida jamoat joylarini kameralashtirish uchun zaruriy qurilish, o'rnatish ishlarini olib borish	2291	1 300 000 000
10.	Viloyat tumanlararo ftiziatriya dispanseriga Zarafshon shahar, Uchquduq tumani, Tomdi tumani, Muruntau va Daugiztoy qo'rg'onlari aholisi davolanishadi. Viloyat tumanlararo ftiziatriya dispanseriga 1024 m2 linolyum qoplamasi yaroqsiz holga kelib qolgan. Shuning uchun yaroqsiz kelib qolgan 1024 m2 linolyum va kiz qish mavsumiga xonalarni isitish	2236	250 000 000

	uchun 20 dona qo'shimcha isitish bateriyalari sotib olish uchun		
11.	Kanalizatsiya tozalash inshooti oqova suvlaridan shaharni sug'orish tizimida foydalanish uchun nasos stantsiyasini qurish va quvurlar o'rnatish.	2111	1 300 000 000
12.	Kichik tumandagi "Quruvchi" MFY joylashgan, maktabgacha va maktab ta'limi bo'limi balansidagi bo'sh turgan binoni joriy ta'mirlash orqali 150 o'rinli davlat maktabgacha ta'lim tashkilotini tashkil qilish.	2098	1 300 000 000

Izoh: Navoiy viloyat Zarafshon shahrining 2022-yilda jami g'olib bo'lgan tadbirlar 42 tani tashki qildi va 2023-yilga kelib bu kamaydi va soni 24 taga yetdi. Ovozlar to'plash bo'yisha shahar judda yaxshi tasurot ko'rsatgan. Aholining aksariyat qismi 2022-yilda onlin ovoz bergan, qolgan qismi va 2023-yilda barcha ovozlar SMS orqali to'plangan. 2023-yildagi takliflar uchun ajratilgan summalar katta summalarni tashkil qilgan. Tadbirlar 2022-yilga nisbatan ko'proq mablag'lar talab qilgan.

Xulosa qilib aytganda, Tashabbusli byudjetlashtirish fuqarolarning takliflarini hisobga olgan holda turli ijtimoiy-iqtisodiy muammolarini hal qilish uchun mahalliy byudjet mablag'larining bir qismini taqsimlash va bu mablag'larni sarflash yo'nalishlarini aniqlash bo'yicha ularning bevosita ishtirokida qarorlarni qabul qilishga xizmat qilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1.Ваҳобов АВ, Маликов ТС. Молия. Дарслик/Тошкент Молия институти. Тошкент:“Шарқ. 2010;804.
- 2.Malikov, T., and Haydarov NH. Byudjet. "O'quv qo'llanma." Toshkent:“Iqtisod-moliya 84 (2008).
- 3.TS Malikov, O Olimjonov. Moliya. - O'quv qo'llanma. Toshkent: Iqtisod-moliya, 2018
- 4.Malikov T, Haydarov N. Budjet daromadlari va xarajatlari. O'quv qo'llanma, Toshkent:“IQTISOD-MOLIYA. 2007.
- 5.Маликов ТС. Хайдаров НХ “Молия: умумдавлат молияси”. Ўқув қўлланма. 2009.
- 6.Malikov TS. Byudjet-soliq siyosati. T.:“Iqtisod-moliya. 2019.
- 7.Malikov, T. S., & Olimjonov, O. O. (2019). Moliya: Darslik.
- 8.Malikov T, Haydarov N. Budjet: tizimi, tuzilmasi, jarayoni. O'quv qo'llanma, Toshkent “IQTISOD-MOLIYA. 2008.

9. Ўроқов У. Бюджет маблағларидан самарали фойдаланишни таъминлаш йўллари. Т. 2017
10. У Ўроқов. Маҳаллий бюджетлар мустақиллигини оширишнинг устувор йўналишлари- Science and Education, 2022
11. У Ўроқов, Д Ускенбаева. Ўзбекистонда ташаббусли бюджетни жорий этишнинг ташкилий-ҳуқуқий асослари - Science and Education, 2022
12. Ўроқов У, Иргашев И, Ғайбуллаев О. Фуқаролар иштирокидаги маҳаллий бюджет. 2022
13. UY O'roqov, JA Yomg'Irov. Mahalliy byudjetlar barqarorligini ta'minlash masalalari - Central Asian Research Journal for Interdisciplinary ..., 2022
14. Ўроқов УЮ. Маҳаллий бюджетлар шаффофлиги ва очиқлигини таъминлашнинг устувор йўналишлари. Бизнес-Эксперт журнали. 2020;4.
15. Ўроқов У. Ғайбуллаев О. Ўзбекистон Республикасида бюджет тизими ва жараёни: ўқув қўлланма. Тошкент: Baktria press. 2016.
16. Уроков У. Маҳаллий бюджетлар мустақиллигини оширишга оид назарий қарашлар. Республика илмий-амалий конференция. ТМИ 2020.
17. Ўроқов У. Маҳаллий бюджетлар молиявий барқарорлигини белгиловчи кўрсаткичлар. 2020
18. Ўроқов У. Маҳаллий бюджетлар даромадларини шакллантиришнинг самарали йўллари. 2017
19. Ўроқов У. Маҳаллий бюджетлар даромад базасини кенгайтириш масалалари. Республика ўқув юртлараро конференция тўплами. ТМИ-2009 йил (Vol. 18).
20. Ўроқов У. Маҳаллий бюджетлар молиявий мустақиллигини оширишнинг замонавий муаммолари. Халқаро илмий-амалий анжуман материаллари тўплами. ТМИ 2022 йил.
21. У Ўроқов. Маҳаллий бюджетлар молиявий мустақиллигини оширишнинг ҳуқуқий асослари.- Science and Education, 2023
22. G'aybullayev O, O'roqov U. O'zbekiston Respublikasida budjet tizimi va jarayoni. O'quv qo'llanma. T.: Baktriapress. 2016;168.
23. Xaydarov N. Soliqlar va soliqqa tortish masalalari. O'quv qo'llanma. Toshkent: Akademiya. 2007.
24. Хайдаров НХ. Маҳаллий бюджетлар: муаммо ва инновацион ечимлар. Ўзбекистон статистика ахборотномаси” илмий электрон журнали. 2020.
25. Хайдаров Н. Доходы местных бюджетов и пути их укрепления. “Молия” илмий журнали. 2022.
26. Хайдаров Н. Маҳаллий бюджетларнинг даромад манбалари. халқаро илмий-амалий конференция 2022.
27. Хайдаров Н. Маҳаллий бюджетлар даромадини барқарорлаштириш йўллари. халқаро илмий-амалий конференция мақолалар тўплами (Vol. 2022).
28. Икрамжон Машарипов. Ўзини-ўзи бошқариш органлари-фуқаролик асосий мезони. Общество и инновации, 2022,25